

OBSERVATORIUL

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Nr. 1.

Sibiiu, 1/13 Ianuariu 1878.

Anula I.

Analisea Programei.

Un anuntiu nostru trimisu cu pucine zile inainte, on. lectori au cunoscutu program'a noastră; au observatu totuodata, cătu este aceea de scurta, scrisa numai in cinci aliniate seu pancte, pe care le reproducem aici intocma.

„Observatoriulu“ va tracta cestiuni politice, national-economice si literarie.

Va insiste pentru egalitatea de drepturi si egala in dreptate intre tote inpregiurările, fara distinctiune de clase sociale, de nationalitati, confessiuni si provincii, prin urmare va lucra pentru paciuit'a constituita a toturor cetatienilor statului.

Cestiunile national-economice le va discuta in sensul si la inaltimea sciintiei moderne.

Pentru, inaintarea invetiamentului si a culturai gemone la connationalii si compatrioti sei va conlucra cu diligentia atatu mai mare, cu catu lips'a lui se simte mai tare preste totu in patri'a noastră.

Reminentele dilei le va inregistra dupa informatiuni catu se pote mai sigure, si le va comenta in moda obiectivă.

Or-care inse isi va fi luat numai câteva minute de mediatu asupra micii nostre programe, va fi inielesu usioru, că in cadrulu aceleia intra nenumerate cestiuni, care potu se fia de natura forte diversa, a caroru discussiune inse si deslegare ne este cu totulu indispensabile, pentru-că ele coprinde in sine totu atatea conditii de vietă, de esistencia si fericire, de onore si reputatiune nationale. Preste aceasta, multe cestiuni nu numai curatu politice, ci si national-economice si in genere de cele relative la civilizatiune, sunt asia de grele si complicate, in care deslegarea loru cere catu unu periodu intregu de studiu.

Gravitate aceea cresc, si se inmultesc pe masura acelu, unde au lipsitu in trecut seu in prezentă, seu si bun'a vointia, precum si acolo, unde interesele egoistice vinu in conflictu si isi dau in capete; unde fiacare isi trage jaru la ol'a sa de aviditate, ce nu lasa altuia nici macaru pucina spaiu, in care se 'si cōca unu ou seu unu cartofu; unde scump'a persōna a fiacaruia trece de mai scapă decatu unu poporu intregu, decatu lumea tota, decatu chiaru cerulu si raiulu. Aceleasi greutati devinu terribili in tieri si staturi, unde tote cestiunile, mari si mici, politice si nepolitice, sunt considerate si tractate, din punctu de vedere exclusiv nationale, că inainte cu 3—4 mii de ani la egipteni, la evrei, la elini si persiani.

Nu vomu atinge aici maretiele lupte politice, care inca totu mai decurgu in societatea poporilor europeni, intre principiulu monarchicu absolutu si celu constitutiunale, intre celu monarchicu contra celui republicanu, intre aristocratia si democratia, intre acesta si ochlocratia (domni'a glōtelor); ci-ci de si tote acelea au si asupra noastră influentia mare, dar altele sunt acele centruri europene, in care se afla reprezentantii cei mai distinsi ai aceluor principie. Noue, pe acestu spatiu marginitu ce ne sta la dispositiune, ne vom ajunsa a ne ocupa de fatale cestiuni care se agita in sinulu monarchiei nostre dualistice, cum sunt de es: luptele ferbinti si obstinate ale principiei autonomiei provinciale cu centralismulu, cu desparata incercari de nivelare absoluta atunci, candu cele poporale europene reclama descentralizare, totu amu este cestiunea nationalitatiloru, vechia cari patri'a noastră, inoita inse in dilele nostre de persanare si perseverantia extraordinaria, agitata in valurile unui oceanu in volburatu, ale caru valuri se audu pe distantie nemarginite.

Se facem in se aratam de la cestiunile cele mai grave si generale, care adeca atingu mai multe popora si staturi atenti, se ne marginimu pe unu momentu numai a cestiunile câte unei provincii, la aceea ocazie, din ori-ce statu voiti; se facem că de exemplu, maretiele interne numai ale unei tieri, precum ar fi Transilvani'a, Ungari'a, sau altele, care sunt in aceste tieri. Maritima cele la afara, care sunt, demu de a se fia, in presa de discutare, este una deosebita, elu are un publicu ilor cu unu

aluatu in care se arunca fermentu că se dospesca, si cresce cu atatu mai tare, cu catu publicistulu scutitu de prejudetie va strabate mai afundu in trecutul nostru si se va incerca se o rupa cu triste le lui reminiscentie.

Romanii connationali ai nostrii din alte tieri ne spunu la tote ocaziunile, că noi cesti din monarchia scriemu romanesc asia, in catu ei nu ne intielegu, de es. diariile nostre. Este adeveratu că densii nu se potu impaca cu sintaxea noastră nici cu perioadele ce'ti oprescu respiratiunea; dara nu acesta este caus'a principale, pentru care densii nu potu gusta stilulu nostru, ci aceea cauza trebuie se se caute in acelu chaote spaimantatoriu, intru care se afla până in diu'a de astadi mai tote institutiunile terei nostre, dintre care multe semana cu mumiele inbalsamate; altele éra cu ómeni carii aru voi se se inbracă mai „europenesce“, dara nu se indura se'si dea de pomana minténulu celu ponositu si incarcatu de gaetane, pentru-că i remasese mostenire dela fia-ertatu stramosiu-seu si caciul'a cea cu fundulu scosu dela mosiu-seu, éra peptariulu cu nasturi (bumbi) catu nucile, dela celalaltu mosiu despre mama; asia ei voindu a figura in ochii Europei, punu pe capu cilindru, la gutu guleru albu, in pitioare calciuni cu lustru, inse cu pinteni, incolo toti si tote se imbraca cumu dicu modistele Rococo, éra cumu vorbescu muntenii in gluma, „ton patera“, „că la noi la niminea.“ Asia ne afla patri'a noastră toti strainii europeni ne preocupati, carii voiescu se'si faca unu studiu seriosu din legile si asiadementele nostre. Mai toti inse despera de a scote ceva concretu la lumina. Si cumu se au desperu, candu chiaru fi de ai patriei din cei mai instruiti abia sunt in stare de a'i inferia cumu se cade. Care este dreptulu publicu ala terei voastre? Care organizatiunea omamelor? Care municipalitatu? In tierile scapate de multu din torcaturile ruginite a le feudalismulu si privilegieloru, unu junioru esitu din gimnasiu iti va da la tote acestea respunsu scurtu si justu, cuprinsu in definitiuni exacte. Nu asia pe la noi. Aici trebuie se dai strainulu volume intregi, pentru că se se „procopsesca“ din trinsele. Abia de cinci ani incōce a inceputu se se vedea si pe la noi câte o codificatiune dupa modelle europene; restulu este inoculatiune (altuire) in arbori scorburosi. Intrebati pe professorii de pe la academiile de drepturi, că se ne luminedie deca potu.

Éra candu spui strainulu, că noi inca totu mai suferimu de lips'a Catastrulu autentice, că mai tragemu de bōl'a grea a cestiuniloru urbaniali, că mai avem a face forte multu cu drepturi regali, cu comassatiuni, segregatiuni, cu mii de procese pentru paduritu si adaptatu; că legile nostre sanitare abia acumu incepu se incoltiésca că nesce plante exotice; că migratiunea dela noi este relative totu asia de mare că si din tierile cele mai poporate; că noi mai avem functionari teneri multime, carii abia au invetiatu câte trei patru clase gimnasiali; apoi candu mai duci pe strainu inca si preste tienuturi, in care din lipsa totala de drumuri asternute se injuga boi la carete si calesci de Vien'a, atunci ilu audimu cu urechile nostre dicundu-ne: Că la voi numai in Turci'a.

Si candu aratamu strainulu datele nostre statistice despre starea scōleloru, si vede elu, că in parte mare a terei 60 până in 80% ale locuitoriloru nu sci u nici a citi nici a serie, se întorče dela noi desgustatu si incepe a se indo'i de facultatile nostre sufletesci.

Ni s'a intemplat se damu preste destui straini de aceia, carii dupace tienu cu noi, cumu amu dice examenu rigorosu, in fine te si mai intrēba: Câte foi periodice aveti voi? Nici unu respunsu nu pote fi mai confusu decatu acesta. Pas' de'i arata cai pe parati, că strainulu scie se mērga la posta că se'si ia unu cathologu si se'ti rosiésca cu elu nasulu, apoi se'ti tiena din nou lectiune aspra: Bine, cumu credeti voi că veti esi dintru intinēcime, deca nu tienti nici macaru diariu cate beati pe airea 200 mii de locuitori. Deca voi d'ati care alta este lectur'a

Din tote acestea invetiatiune, care cuprinde de activitate alu pressei nostre pașă, si in catu mai virtosu alu celei romanesc, care a fostu si asia de pucinu cultivatu, in catu totu, a se fia si nostra periodica de ani patrudieci in care asu pres'a considera că unu inceputu, că o spa'are de agro de si grasu, dara forte intielesu si setosu de apa din ceriu. Pre catu timpu nu ne vomu cunosce noi insine tote conditiunile nostre actuali de existentia, nu vomu fi in stare de a informa nici pe altii; éra ne implinindu acēsta datoritiă caru societatea europeana, nu avem dreptulu se ne valerama că altii se uita la noi preste umeri si stau se trēen la ordinea dilei, adeca se'si vedea de alte afaceri.

Deci inainte cu Ddiu, fiacare la postulu unde se simte chiamatu.

Resumatu istoricu despre cestiunea orientala pe doi ani.

Câteva din cele siese poteri mari europene facusera dela 1856 incōce mai de multe ori observatiuni seriōse la Port'a otomana asupra tiraniei, sub care gemea poporatiunile christiane in totu coprinsulu imperiulu otomanu, prin urmare si in provinciile europene. Diferentia mare poporale asiatiche si europene supuse jugulu otomanu era numai aceea, că poporale dintre mari, Dunare si Balcani, mai apropiate de civilizatiunea europeana, incepusera se simtia greutatea jugulu cu atata mai amaru, cu catu li se dá ocaziune de a gusta si eiei coala din fructele libertatiei; candu din conti-poporale asiatiche orisi cumu al' tateu pata terei secularia si potemu dice mila de cestiuni in indolentia identica a invetiatiuniloru, care au calu in ar fi destinati, că au se'ti invetiati ca se remana selave turciloru pana a pōia cea din urma. Dara in invetiatiunile cele mai spurcate desfrenari a le haremeloru, in notanulu acelei coruptiuni bizantine proverbiale, cine era se reflecte la observatiunile diplomatiei europene? Nimeni.

Dupace sparse in Iuliu 1876 mic'a revolūt din Hertiegovin'a, se parea că diplomati'a inadinsu, că poporale christiane se'si cerce poteri spre a scapa de jugulu turcescu; veduramu cumu cabinetele ambia cu mesu că si cumu aru vrea si nu prea, se se stim care se incinsera curendu preste Bosni'a, i mai apoi in Serbi'a si Bulgari'a. Dara gulstatu mare si semi-barbaru cumu este si la afla inca destui ómeni, carii de voia de nev si fanaticismu, se ducu pentru elu spre a.

In semestru alu doilea din a. 1877 reu comandati au fostu invinsi de catu constrinsi a inchiaie pace. Montenegrinii si insurgentii din Bosni'a n'au depusu armele. Ai cabinetele europene inceputa se la lucrurile cele mai seriosu, cu catu urmara si cunoscutu catu la tronulu sultaniloru. Se dēse a se tienferentia in Constantinopole, care se desch. Decembre, inse cu unu modu ce semēna mai că tribunalu, la care se fia Port'a otomana tr judecata. Turcii simtira greu acea palma independentiei statulu si suveranitatiei suia dara o suferira câteva dile.

De aci incolo conferentia europeana fe mai multe conditii in favōrea poporiloru christiani. Port'a otomana respunse indirecte prin proclamaunei „Constitutiuni otomane“, éra directu in nuariu 1877 prin Savfet pasi'a declară totu respinge orice conditii puse de straini.

In 14 Ianuariu Conferentia inbia otomana cu conditii mai usioru, cerea că in Bulgari'a si Bosni'a se denbernatori christiani, se suferu totuodata unei comissiuni europene de controlu diplomatia totu mai dete Port'ei otomane de neincredere, care ce e dreptu, fyetame forte greu, si se'si dea dreptu. Că staturi suverane, care d'ati de a se fia, in presa de discutare, este una deosebita, elu are un publicu ilor cu unu

se data popóraloru christia

8 Ianuariu: Sultanulu conchiama pe cei notabili, intre carii si cativa christiani, cá nebe, deca voiescu se accepta conditiunile fiei. Nici-unulu nu a cut

In 20 Ianuariu: Conferenti'a se sparse fara in rezultatu

In 5 Februariu: Mi ahat pasi'a, care trecea numai de auctoru alu constitutiunei otomane, ei si de soboru datat

In 1 Martiu se inchiaie abia pacea cu Serbi'a.

In 19 se deschise parlamentulu otomanu.

Intr'aceea Romani'a vetameta de mórte prin unii articlii ai constitutiunei otomane, protestá prin vocea camareloru legislative si ceru explicatiuni dela Pórta, care i dete unu respunsu in doi peri (evasivu).

In 31 poterile europene mai facura ultim'a incercare prin subscrierea unui protocolu collectivu in Londra, alu carui intielesu esiá cá unu votu de neincredere datu chiaru constitutiunei turcesci.

Intre 4 si 10 Aprile Port'a otomana refusa si acea base de impaciuire.

In 23-11 Rusi'a curma comunicatiunea diplomatica cu Port'a si rechiama pe Nelidoff insarcinatu seu cu afacerile.

In 24: Imperatulu Alexandru II face lumea cunoscutu manifestulu seu bellicu, si a dou'a di una parte din trupele rusesci trece preste Prutu in Romani'a.

Intr'aceea guvernulu Romaniei cercase tóte mijlábóele possibili pe la cabinetele europene, cá se i se recunósca neutralitatea si se fia aparata de calamitatile unui bellu din cele mai barbare. Nici unu cabinetu nu ia datu sperantia, mai toti ministrii de esterne au datu din umere si au lasatu pe romani in voi'a destinului loru. In acelasu timpu omorurile si rapinele turcesci se incepusera le a lungulu Dunarei. Atunci romanii facundu apellu de a dreptulu la Dumnedieulu parintiloru si a braciule proprii, de una parte inchiaiera cunoscut'a conventiune cu Rusi'a, éra de alt'a decisi a spinge fortia cu fortia, mobilisara o armata cá e 60 mii si in 1/13 Maiu notificara Turciei decinunca loru.

In 24-11 incepura hostilitatile la Brail'a. In 21 Mentorulu turcescu Lufti Djelil sbóra in aeru, ra la câteva dilei mai urmédia si altulu.

In Iuniu Imperatulu Rusiei vine in Romani'a la Ploiesci, de unde merge in capitala, éra cu presentia si cu tienut'a sa blanda face, cá se dispara successive marea neincredere escata intre romani si rusi, mai alesu din caus'a inganfatei mari a mai multoru comandanti rusesci.

Ploile necontenite impedece pe rusi a trece a. Abia in 24 Iuniu corpulu lui Zimmermann la Macinu, éra in 27 grosulu armatei pe a la Sistovu. Nici-odata rusii n'au urea cu perderi asia de puține si nici tatu asia rapede cá in a. 1877.

Unu rusii ocupara Ternov'a, vechi'a calgariei. In 16 Nicopolea. In 18 strarinu pasulu Sipc'a trecura in Rumile'a d'a lui Gurko pana spre Filipopole.

Acelea dile romanii bombardá Turtucaia si Vidinulu spre mirarea generale a Europei, dedese citarei vechile fapte bellice ale Romaniei nu asteptá dela ei nici macaru se si apersele loru. Atentiunea Europei se deșteptá multa, candu una parte din trupele romanesci la Nicopole sub comand'a lui Georgie Manu.

(Va urma.)

uitatele alegerilor municipali in Ungari'a si Transilvani'a.

Acelea alegeri decursera in lun'a trecuta mai totu in Ungari'a si Transilvani'a.

Dara ce sunt alegerile acelea? Întréba strainii carii nu cunoscú de locu nici vechile conditii ale acestoru tieri, nici resturile loru reze din evulu mediu; nu le cunoscú mai, candu noi le dicemu Restauratiuni in latinescu adoptatu din tristulu trecut; europenii intielegu sub acela cu totulu Restauratiune semnifica la noi alegere in municipiu, care aici si in Comitate, in Franci'a Departaminte Districte seu Judefie, pe aira

se lunga de administratiuni politice inceputa din Octobre 1848

fine diet'a Ungariei a creatu o lege electorale municipale, carei i se dea numire de lege definitiva. In sensulu acesteia decursera deunadi alegerile functionariloru pe — siese ani.

Dupa constitutiunea vechia, alegerile municipali se facea numai pe câte trei ani. Asia dara in acestu punctu ar fi unu progresu, dela trei la siese ani. Intrebarea inse ce mai face multa dorere de capu nu este acésta, ci cu totulu alt'a: Se mai fia pastrata macaru acésta umbra de dreptu electorale in municipie, seu se se desfiintiedie pentru totu-deuna tóte urmele lui si se i se substitue puru si simplu dreptulu denumirei prin ministrii responsabili intocma cá in alte staturi absolutistice, seu si constitutionali, dara centralistice, unde adeca tóta poterea se aduna si concentra in manile ministriloru. Diarietle gubernamentali in frunte cu „Pester Lloyd“ pretindu in tonu de dictatori, cá acestea se fia cele din urma alegeri, prin urmare cá in decursulu celoru siese ani, se fia desfiintiata chiaru nou'a lege municipale. Acelea diarie au mare influintia asupra opiniunei publice din Ungari'a; éra ceea ce bate mai tare la ochi este, cá ele agitédia asupra dreptulu electorale tocma acuma, sub domni'a ministrului Colomanu Tisza (domnia numescu ele administratiunea actuala), de si sciu fórte bine, cá acelu barbatu de statu pre candu stá in fruntea oppositiunei ce se numia „partit'a Tigriloru,“ luptase pe viétia pe mórte pentru dreptulu electorale. Lloydulu inse 'io spune curatu: Tisza salvá acesteia ruine de dreptu electorale, totu elu se le curatie cu totulu din cale. Intr'unu alu doilea articlu alu seu publicatu cá presentu de anulu nou, Lloyd merge multu mai departe, cá-ci aci pe langa ce ataca din nou insasi legea, cu adaosu cá elu si inainte cu diece ani a cerutu totu desfiintiarea alegeriloru, apoi supune la critica brutale alegerile actuali si sustiene, cá chiaru acesteia dan cu unu argumentu mai multu pentru cassarea loru, din cauza mai virtosu, cá s'aru fi „alesu“ multime de functionaripucinu seu nici-decumu calificati, ignoranti, nedemni, inca si betivi si corrupti, seu cumu se esprima densul nemtiesce „Zecher, fidel Kerl“ etc.; éra cá alegerile au esitu precum tiene Lloyd, ar proveni dela multe pressiuni si influentie, precumu de ex: cá cutare concurrenti sunt nepotii cutaroru domni mari, cá celu domnisoru aru avea parinti betrani, domnulu cela familia grea, cesta e favoritulu comitelui supremu, altulu alu vicecomitelui si asia mai departe. Prin urmare, inchiaie „Lloyd,“ alegeri cá acesteia sunt adevratu premiu ce se dá studentiloru lenesi, carii fugu de examene si totusi facu „cariere“ frumóse pe calea nepotismului si a intrigei, éra pe ómenii demni, diligenti, drepti, rutinati in servitiu ii cotescu la o parte, cá se remana pe strade. La domnisorii de aceia le pute si pulberea de pusca; economía, comerciu, industria nu le convinu, cá ei sunt „Gentry,“ adeca „Niemesi,“ le convine numai pung'a tieriei. Din nefericire, nici legea nu le cere calificatiuni speciali cá in alte tieri.

Óre la romanii trecuti cu lauda prin scóle si multi din ei avendu câte 10—20 de ani de servitiu, ce le-ar mai conveni, alegere prin concetatiuni interessati in diverse sensuri, seu denumiri prin ministrii carii nu i cunoscú de locu? Acésta intrebare si-au pus'o ómenii in tóte timpurile si in tóte staturile, fóra ca se o deslege definitivu nici pana in dio'a de astadi. S'au vediutu si se mai vedu tieri administrate nespusu de reu prin functionari numiti de ministrii, cá si prin altii alesi cá pe la noi pana in 1848 cu ciomagulu, din care causá unele popóra au si fostu aduse la desperatiune. Sunt éra-si alte tieri administrate prea bine prin functionari denumiti, buna-óra cá in Prussi'a; candu din contra, comitatele Angliei se administra ele pe sinesi, fóra cá ministrii se si vère nasulu in tóte amenuntele loru afaceri. Denumire seu alegere, este usióra si salutaria numai in tieri si staturi, unde calificatiunea functionariloru de diverse cathogorii este regulata prin legi drepte, impariali; unde nu intréba nimeni, in ce limba te-au adormitu muma-ta si cu ce apa te-a baptisatu pop'a teu. Astadi cumu stamu, alegerea functionariloru municipali de nationalitate romanésca, au depinsu mai multu numai dela gradulu de simpathii seu antipathii, de dreptate si bunavointia a prefectiloru (comites supremi), carii in comissiunea electorale avura dreptulu se denumésca trei din siese membrii si ei cu alu sieptelea votu se decida asupra calificatiunei concurrentiloru, cumu si asupra modului de candidare. De aici marca diferentia in rezultatele alegeriloru din dilele trecute. De altmientra cestiunea acésta este asia de importanta si vitale, in catu simtimu si noi necesitatea de a reveni curenda la dens'a.

Romani'a. Bucuresci, 23. Decem. st: v: Er óra suprema, cá pentru acesteia timpuri epocali se ma cugetati si D-vóstra la inavutirea pressei periodice romanesci; cá-ci déca noue aici ne stau la dispositiune preste sieptedieci de foi politice si de specialitati, la D-vóstra luptá pana acilea numai done politice, intre greutati ne-cunoscute publicistiloru nostrii.

Unu anu cá 100 de ani! Elu lasa urme nesterse, nu atátu pe suprafaci'a patriei nóstre, catu mai virtosu in sufletulu nemuritoriu alu intregiei natiuni. Este tocma unu anu, de candu guvernulu nostru la insult'a ce ni se facuse prin constitutiunea lui Midhat pasia, prin care eramumiti supusi otomani, respunse cu mobilisarea unei parti considerabile a trupeloru nóstre; dupa aceea inse cedendu la consiliulu, seu cá se o spunemu curatu, la pressiunea diplomatiei europene, demobilisase éra spre bucuria aceloru patrioti, carii nu se putea inafia la stadiulu in care ajunsese cestiunea orientale. Ce e dreptu, nimeni din noi nu era de parere cá se portamu in modu provocatoriu cátra Pórta otomana; dara mai tóta ratiunea presintise, cá odata totu voia siliti se intramu in actiune bellica, chiaru si voia nóstra. Istoricii si publicistii patriei nóstre ingrijisera in cei 45 de ani din urma, cá se ne remana in memoria viia tóte crudimile si calamitatile aduse de turci preste pati'a nóstra in cursu de ani 400, éra in-strainarile de teritoriu facea se ne colcaie sangele in vine, de câteori ne aduceamu aminte de ele. Cu tóte acesteia inse noi totu nu amu fi prinsu arme asupra Turciei, déca nu ar fi ingrijitu chiaru barbatii se de statu ajutati de alte doue cabineté, cá prin pacea dela Parisu (1856) si prin conventiunea din 1858 se remanemu intr'o stare precaria, neperfecta, falsa. Déca in acei ani Europ'a definia limpede autonomi'a, integritatea si totuodata neutralitatea teritoriului patriei nóstre; deca puterile cele mari s'aru fi obligatu intre sinesi, cá se ni-o apere de invasiuni prin fortia majora, intre tóte inpregiurarile, — astadi cestiunea orientala ar fi fostu cu totulu alta faci'a; Rusia ar fi deschisu campania contra Turciei seu numai in Asi'a, seu déca totusi ar fi calcatu presle Prutu cu trupele sale, atunci ea era se provóce unu casum belli pentru tóte puterile garante, éra in linia prima pentru Austro-Ungari'a. Dara caile Provedintiei sunt si remanu nestrabatute; destinulu nostru fusese, cá independentia perfecta se ni-o rescumparamu cu sangele nostru, pentru cá pe viitoru se avemu a ne multami numai noue insine, si cu atátu mai multu se ni-o pretiuimu si aparamu totu cu sangele, déca iubirea nóstra de pace ar mai fi insultata.

Causele imediate a le mobilisarei a dou'a de cu primavéra ve sunt cunoscute; inceputurile actiunei nóstre cu bombardarea Turtucaiei, continuarile la Calafatu, Nicopolea, Corabi'a si pe la alte puncte, in fine trecerea grosulu armatei nóstre in Bulgari'a si in eternu memorabilele sale operatiuni militare pana la caderea Plevnei, sunt atâtea probe stralucite, cá unde noi ne crediuseramu pucinu preparati pentru unu bellu turcescu atátu de cruntu si bellicu, tocma din contra, trupele nóstre de tóte armde au storsu mirarea Europei, cu acésta ne documentá, cá noi chiaru nu ne cunoscuseramu virtutile nóstre militare.

Nu ni le-amu cunoscutu; din cauza mai alesu, cá intre luptele nóstre politice pucini ómeni observara in cursulu aniloru neadormit'a grija a Domnitoriloru pentru reorganizarea si disciplinarea armatei, éra altii din noi nu se impacá cu ide'a se ajungemu in situatiune asia de grea si fatile, in catu se ne aparamu chiaru esistentia nóstra náionale, teritoriulu si tóte averile nóstre cu arm'a la óhiu.

Una alta cauza ce descoragiá pe multi fusese, cá barbatii competenti militari din alte staturi ne rodea necurmatu la urechi, cá la noi lipsescu traditiunile militari, de care alte armate au cu prisosu. Este prea adevratu cá traditiunile, cá istoria faptelor bellice dau spiritulu militariu nutrementu fórte bogatu. Déca inse vomu reflecta seriosu la trecutul nostru, nu de 3 si 400 de ani, cá la celu mai funestu din tóta istoria nóstra, vomu afla usioru, cá de si Port'a otomana midulocise prin domni fanarioti desfiintiarea trupata a armatei nóstre regulate; dara de câteori s'au incinsu belluri intre Rusi'a si Pórta otomana in cei 170 de ani din urma, totu-dea un'a generalii rusesci inrolá dintre romani cu miile din diverse tienuturi ale tieriei, dar mai alesu din Moldovia si Olteni'a, le dá comandanti romani, ii trimitea contra turciloru totu la positiunile cele mai periculóse, cá pe unii carii cunoscua perfectu locurile si regiunile, dina tóte bravurele executate de trupele romanesci se trecea in buletine totu numai cá fapte glorióse rusesci. Unu folosu nepretiuutu inse an remasu din ele si pentru romani: traditiunile in familii! Sunt mare lucru acelea traditiuni

S'a mai disu, cá oficiarii nostrii nu mirosisera pulberea de pusca. Dara de es: animea magiara din 1848 o mirosise pana in astu anu? In catu pentru oficiarii nostrii, Europ'a ósi n'ascia, cá unu numaru considerabile din trespas combatisu in campania din 1854—5 atátu aci in palin alaturea cu rusii, catu si in Crime'a, contra loru. Armata franceza si in cea turcesca; éra de atunci tóce in restimpu de ani 20 juni oficiari de ai nostrii facu acea ce facu elevatarii mergea se se bata in arme straine, anume in Algeria, unde se inrolá in asia numu a legiune straina, in Americ'a septemtrionale, in Franci'a la 1870—1, in Spani'a etc. Intr'aceea altii studia in academile militare din Franci'a, Belgii si Berlin. In acelasu timpu scólele nóstre militare din Bucuresci au inceputu si amplifacatu asia, cáu oficiarii nostrii s'au transformatu incepusera a se mesura cu cei veniti dela armatele straine, ceea ce se cunoscua si din pira deca decarli ce se intepuá intre densii de cativa ani. De aci in acesteia meauri preparative se explica si mara curatia, cá pre catu timpu armatele confederate au apen s'apropiara la Plevna, oficiarii nostrii din stat au avut adesea voturi decisive in consiliu, ce se tinea acolo.

Dara lumea s'a miratu mai multu de bravurele corpului dorobantiloru, dela carii asteptasera multu mai pučinu. Lumea inse nu scia, că militi'a noastră teritoriala cu granitarii cu totu se afla, mai alesu la Dunare, in exercitiu prin luptele ce portă cu bandele de prevaricanti, de hoti si corsari, de carii n'au lipsitu nici-odata din partile Bulgariei si ale Dobrogei. Dara in fine, iubirea de patria si libertate au inspiratu pe toti fara nici o distinctiune; mai in scurtu: Soldatii nostrii sciu pentru ce se batu.

Acestea vi le scriu óresicumu cá prefatiune la cele ce au se se mai intemple din partea noastră in campani'a de fačia, cá-ci déca nu me insiéla tóte informatiunile mele, ori-cátu se vorbesce de „mediatiuni,“ interventiiuni, armistitiu si pace, necumu campani'a rusésca, dara nici chiaru a noastră nu se va termina cu un'a cu doue. In totu casulu noi ne suntemu strinsu datori existentiei, libertatiei si onórei nóstre nationale a sta neincetatu cu puscile intinse, cu tunurile incarcate pana la inchiaierea definitiva a pazei.

Republic'a Franciei. Evenimentele care pe langa cestiunea orientale au agitat mai multu pe politici si nepolitici in anulu espiratu, au fostu cele din frumós'a Franci'a. De siese ani incóce lumea s'a dedatu a crede, cá natiunea debilitata prin enormele perderi din 1870-1, s'ar fi retrasu in sine si cá nu ar mai esercita vechi'a sa influintia asupra societatei europene. Lumea pare a se intari in acea credintia a sa inca si prin una anecdota pusa in cerculatiune de cátra principele Bismark, care la nu sciu ce ocaziune ar fi disu, cá elu de aceea doresce consolidarea republicei in Franci'a, pentru cá se remana totu neputintiós'a fačia cu Germani'a. Elu adeca presupune, cá institutiunile republicane aru paralisa puterile unei natiuni. Illusiune un'a cá si alt'a. Influenti'a Franciei asupra Europei si chiaru asupra Germaniei, n'a incetatu unu momentu, s'a schimbatu numai natur'a ei. Inainte de 1870 acea influentia energiósa se manifesta mai multu numai prin regimulu personalu al lui Napoleon III, care scia se si impuna preste totu vointi'a sá cabinetelor si popóraloru. Astadi acea influentia este exercitata prin chiaru institutiunile republicane. De aici apoi se esplica, pentru ce contra loru decurge lupta cumu am dice subterana din partea celoru mai multe staturi asia, cátu se póte afirma, cá republic'a Franciei este numai tolerata si nicidecumu recunoscuta din convictiune. De altmentrea ur'a contra republicei se esplica usioru, mai alesu cá adversarii ei inca 'si au argumentele loru. In ori-ce republica genuina, nu fctiva, nu oligarchica, ci demoratica, sincera si luminata se presupune, cá are se domine numai autoritatea legiloru patriei si nici-o autoritate personala. Din contra, adversarii ei tienu, cá spre a guberna popórale si a infrena pasiunile omenesci criminali, nu ajunge autoritatea legiloru, ci este absolutu necesaria si autoritatea personale, religiós'a si civile, de mana un'a cu alt'a; de aceea sententi'a latina Maxima pars hominum auctoritate ducitur, au avutu totudeauna trecere mare, precumu are si acelu adeveru istoricu, cá ómenii sunt fórte aplecati a'si face idoli si a se inchina loru.

In anulu 1877 lupt'a intre atinsele doue opiniuni ajunsesse la culme, pana ce ea in Maiu sparse pe fačia, pentru-cá amicii autoritatiei personale crediusera a fi sositu momentulu, in care se dea republicei lovitur'a de gratia, séu prin maiestria, séu érási prin arme si maeluri, ca in 1851: éra spre acelu scopu se pareá cá ei ar fi castigatu pe generalulu presiedente Mac-Mahon, pentru cá lu se faca locu érási imperialismulu.

Presiedentele incepuse a prepara calea mai antaiu prin dimissiunea ministeriului, alu carui sufletu era republicanu Jules Simon. Dara camer'a deputatiloru era la postululu seu. In 4 Maiu se face interpellatiunea impuitória a lui Leblond asupra situatiunei. 361 contra 121 condamna procedur'a presiedentelui. Presiedentele republicei raspunde prin denumirea unui ministeriu monarchicu, numitu dupa ei mai de frunte Broglie-Fourtou, éra in 17 Maiu infrutatu pe camer'a legislativa, si o si dimitte acasa cá pzoigata, dupa ce cu o di inainte ceruse dela senatu invierea lui in sensulu constitutiunei actuale, cá se o póta dissolve si se dispuna alegeri noue.

In 25 Maiu camera se dissolve, éra ministeriulu incepe a exercita asupr' collegieloru de alegatori presiuni de cele mai brutale, cunoscutu de ajunsu si pe la noi din trecutulu celu nai de aprópe. Din acelea dile se incinge preste tóta Franci'a una din acelea agitatiuni fórte critice, care ori-candu altadata s'ar fi terminatu cu versari teribili de sange.

In 1 Iuniu miile di studenti din Parisu trimitu deputatiune numerós'a la Gambetta, cá la celu mai aprigu republicanu, si lu róga cá se lupte cu tóta energi'a sa contra reactiunei imperialistice ajutate de clericali. Gambetta le promitte. Daa atátu elu, cátu si Bonnet-Duverdier primariulu capitaléi, fusera dati mai apoi in judecata pentru nesce cuverte aspre, pronuntiate contra lui Mac-Mahon si a ministiloru, taxate de calumnia. Ministrii adeca voia acumu se figuredie óresi-cumu cá reprezentanti ai maiestatei imperiale séu regesci, in a carei restabilire sperá cu atáu mai multu, cá destituira de-a valm'a pe toti prefectii si subprefectii republicani si pusera in loculu lor monarchisti, totu odata incepura se stringa in pinteni press'a periodica republicana, incercara se castige pe armata in partea lor si preste totu luá mesuri fórte provocátorie, cá dóra republicanii aru aluneca se se rescóle cu armele, spre a'i sugruma pentru totudeauna.

In 3 Septembrie móre gloriosulu barbatu Thiers, care trecea cu totu dreptulu nu numai de amicu sinceru alu republicei, dara si de aparatoriu alu legalitatiei. Acumu Europ'a incepuse a se teme, cá capii republicaniloru au se scape frenele din mana, si cá versarea de sange nu se mai póte incongiura.

Nu a fostu asia. Republicanii dupa esperienti'a de ani 87 venisera la cunoscintia, cá sangele sange

cere, prin urmare cá este multu mai salutaru a lupta numai cu legea si cu dreptatea in mana; de aceea ei se pusera din tóte puterile in totu cuprinsulu tieiei, cá se invetie pe poporu, se lu lumedie si se i arete, cá in locu de a se bate cu monarchistii pe baricade, de mii de ori este mai salutaru a merge cu totii la urna si a i bate cu votulu universale, aratandu-le care este vointi'a determinata a natiunei. Asia se intempla, cá cu tóte presiunile gubernementali si falsificari de voturi, republicanii scósera din urne in 14 Octobre, 320 deputati ai lor, adeca cu 100 mai multi decâtu monarchistii, ai caroru candidati preste acésta sunt desbinati in bonapartisti, orleanisti si legitimisti.

Ministeriulu ii mai remase o sperantia in alegerile membriloru la consilele generale ale departamentelor, care au decursu in 4 Novembre; dara si in acilea fu batutu reu totu cu votulu universale.

Asia francesii cu portarea lor legala si prin infrenarea pasiuniloru ferbinti detera popóraloru europene una din lectiunile cele mari, de care sciu se dea numai densii. Ah, dara ei o potu da, pentru-cá au lege electorale unica, universale, egale pentru toti, nu maiestrita, nici egoistica, nici absurda.

Acuma ministeriulu ii mai remase singur'a cale de a recurge éra-si la senatu, cá se votodie din nou dissolverea camerei alese de curendu; i s'a spusu inse curatu, cá unu asemenea scandalu nu se va mai intempla. Intr'aceea camer'a alese una comissiune investigatoria de 18 membrii (buna-óra cá cea dela Bucuresti in 1876). Atunci Mac-Mahon dimisse acelu ministeriu monarchicu, denumí altulu, nici albu nici rosu, nici caldu nici rece, si 'i dise ministeriu de afaceri.

Nu asia, ii respunse Camer'a, cu acestu ministeriu nu stamu in vorba, nu lu cunóscemu. nu i votamu de locu budgetu: lasa-mi-te de a ambla cu doi bani in trei pungi. Maioritatea camerei este republicana; dta esci obligatu se 'ti iai ministrii din maioritate, seuse'ti dai tu insuti dimissiunea, déca ai ajunsu a fi jocuri'a reactiunei (23. Nov.)

In fine Mac-Mahon se induplecá in 14 Decembre a chiama unu ministeriu republicanu, numitu dela capii lui Dufaure-Marcère. Din acea di Franci'a si Europ'a intréga incepú se resufie — celu pucinu dintr'o plumana mai usioru. Curendu dupa aceea ministrulu de externe declará rotundu, cá de si Franci'a observa neutralitate stricta in cestiunea orientale, dara pacea definitiva nu se va potea inchiaie fóra cooperarea si voi'a densei, ceea ce si noi trebue se dorímu din totu sufletulu si din totu cugetulu nostru.

Sibiú, 7 Ianuariu st. n. Precum in alte regiuni, asia si in acésta parte a Transilvaniei s'a pusu érna destulu de grea, cátu in unele dile termometrulu Reaumur cade la 15 pana si 18 sub 0. Astadi este aici dío'a unui tergu de tíera, alu carui decursu inse nu promite rezultate prea bune. Populatiunea rurale este fórte ingrijata de viitoriu, din cauza, cá secet'a din vér'a trecuta a produsu lipsa mare mai alesu in papusioiu (cucurudiu), de aceea pretiurile sunt destulu de urcate, precumu se póte vedé si din list'a pretiului cerealiiloru, de care dámu si noi una mai la vale. Cu tóte acestea de vre-o fómete nu avemu a ne teme. La burs'a de cereale dela Buda-Pesta s'au evaluatu unu prisosu de productiunea anului trecut in cereale pana la 15 milíone de centenarie metrice, in valóre de 100 — 120 milíone fior., care se potu esporta din Ungari'a in strainatate. Se si spórtu, mai alesu cá farina, daca nu in cantitatele dorite de agricultori si speculanti, din cauza cá concurrenti'a cerealiiloru rusesci si americane bate pe cele unguresci. Este in adeveru lucru miraculosu, cá chiaru si acumu, in aceste timpuri bellice, din Rusi'a meridionale se trasportá granatie de multe milíone in Germani'a, Franci'a, Elveti'a. Dupa inchiaierea pazei acea concurrentia va fi si mai apasatória de pretiuri atátu din partea Rusiei prin portulu dela Odes'a, Nicolaef s. a., cátu si dela Romani'a, unde din lips'a de esportu pe Dunare s'au acumulatu cantitati enorme de cerealii. De aceea este norocire fórte mare pentru locuitorii Transilvaniei, cá pe la Brasiovu intra neincetatu bucate si se trasportá pe calea ferata pana unde ajunge aceea; prin urmare pretiurile se moderédia. Vai inse de aceia, carii lipsiti de pane si mamaliga, n'au deunde se si cumpere nici cu pretiurile cele mai scadiute. Familii de acelea nefericite cadu fóra nici-o mila victima camatariei si speculatiunei. Ce nu ar plati intre impregiurari cá acestea una banca hipotecaria rurala, precumu fusese cea proiectata la diet'a din anulu 1863, precumu esiste una infiintata de curendu in Galiti'a, dela care poporulu tieranu ridica bani cu amortisatiune pe langa interese de 5 multu 6%. Séu macaru, déca unu institutu de bani asediatu pe base solide, cumu este buna-óra celu din Sibiú, aru fi in stare se puna 10—20 milíone in cerculatiune. Unu consortiu de mai multi patrioti, intre carii se vedu subscrisi si doi archierei romanesci, se incérca dela 1875 a intemeié una banca hipotecaria cu amortisatiune, anume in folosulu populatiunei rurale; chiaru si monarchulu a concursu cu 10 mii fior. la fundarea acelei banci. Se pare inse ca unu farmecu, cá in Ungari'a cele mai sanatóse intreprinderi national-economice dau preste cele mai mari pedece, precumu vomu vedea cu alta ocaziune.

Pretiurile cerealiiloru si altoru obiecte de train au fostu la 4 Ianuariu in Sibiú: Gráu, dupa calitati 1 hectolitru v. a. fior 8.40 — 9.40; Gráu amestecat 7.20—8; Secara 6.10—6.50; Papusioiu 5.90—6.30; Ordiu 5.50; Ovesu 2.40—2.80; Cartofi 2—3; Mazare 15; Linte 20; Fasole 10; Lardu (slanina) 50 Kilogr. 36; Untura (unsóre topita) 40; Carne de vita 36; Carne de porc 40; Oua 10 de 30 cr.

Sciri diverse.

Dela Timisióra ni se serie din 22 Decembre st. v., cá in tienutulu acela moru érási prunci fórte multi de

anghina (Diphteritis), apoi cá este si mai tristu vedendu, cu cáta nepasare privescu ómenii acelu bicu d-diescu.

(Sinucideri cá simptome a timpului.) In Vien'a se publicá unu conspectu statisticu despre sinuciderile intemplete in anii din urma, dela catastrofa finantiale incóce. Asia in anulu 1873 s'au sinucisu in acea capitala 152 de persóne; in 1874 216; in 1875 298; in 1876 297, éra in anulu trecut 1877 314, prin urmare desperatiunea merge totu crescédu. Partea cea mai mare a celoru sinucisi a fostu de sexulu barbatescu dintre ani 13 si 77.

Conversatiuni literarie.

Despre dictionariulu academicu alu limbei romane.

Óre avemu noi pana acumu unu asia numitu dictionariu alu limbei nóstre, esitu din Areopagulu unor barbatu de sciintia, investitu cu titlu academicu? Avemu proiectu de dictionariu romanescu, tiparitu in 186 cóle, si unu glossariu de cuvente straine in 37 de cóle, in suma 223 cóle formatu lexiconu, elaborate in siepte ani de cátra comissiunea lexicografica, sub auspiciile societatiei academice din Bucuresti, terminate abia in anulu acesta 1877. Elaborarea, revisiunea, tiparirea si legatur'a acelor doue opere costá pe Societatea academica preste 120.000 de franci, seu circa 50.000 fior. v. a. in argintu, éra pe de asupra si mórtea unui omu, adeca a eruditulu si demnulu Ioanu Maximu, profesor si directoru la liceulu S. Sava, care din omu sanetosu ce era, 'si ruiná sanatatea si ajunse in mormentu numai in urmarea excesivei labori de di nópte la acestea opere grele si mari.

Avut-au romanii si pana acumu dictionarie si asia dise vocabularie in diverse limbi, adeca materialulu limbei fusese tradusu in câteva limbi, séu acelea traduse in limb'a noastră. Asia noi de es. cunóscemu una colectiune de 14 dictionarie si vocabulare romanesci, incepeudu dela cele mai vechi dintre anii 1824—26 adeca dictionariulu de trei limbi alu episcopulu Ioanu Bobu, celu de patru limbi dela Buda, dintre anii 1824—26, pana la cesteá mai noue de câte doue limbi, precumu latino-romane, elino romane, germano-romanesci si ungurescu romanesci. Cumcá betranii nostrii s'au ocupatu inca din secolulu trecut cu adunarea de materialulu limbei nóstre, se cunósce si din urmele preste care dámu de dictionarie in manuscrite, precumu e de es: alu lui Budai-Deleanulu, stramutatu din Transilvani'a in Galiti'a, fostu consiliariu imperatescu la Leopole. Manuscriptele acelu barbatu, renumitu se afla in posesiunea societatiei academice.

Asia dara este si remane constatatu, cá parintii si protoparintii nostrii s'au ocupatu de timpuriu cu adunarea limbei nóstre in dictionarie, adeca cu cea mai grea labóre spirituale din lume. Intr'aceea limb'a romana mai alesu dela 1830 incóce a inceputu a se desvolta si inavuti in proportiuni asia de mari, in cátu materialulu limbei adunatu pana atunci in dictionarie nici pe de parte nu era se ajunga cultivatorilor ei; a trebuit prin urmare, cá generatiunea care succese celoru esiti din scol'a lui Iosifu II*, se se arunce curendu pentru secerisiiu nou in larg'a campia a limbei nationale. Asia ómenii dintre 1830 si 48 incependu dela dictionariulu francesco-romanescu elaboratu de Petru Poienariu, Aronu Florianu si Georgie Hill se aruncara de nou pe lexicografia. Dara de una parte studiulu mai intensivu alu limbei poporulu din tóte tierile locuite de romani, de alt'a éra-si desgroparea din mormentulu uitarei a monumenteloru limbistice, scrise si tiparite de trei seculi incóce, éra alaturu cu acesteá strabateru rapede a ideiloru si conceptelorou noue produse de civilizatiunea moderna, cumu si traducerea de auctori classici vechi si moderni, aducea in strintóre pe celu mai curagiosu lexicografu si lu tieena pe locu asteptandu se védia. pana unde are se ajunga acelu progresu nou alu limbei. Intr'aceea se formá in Bucuresti in an. 1846 una societate literaria noua, din membrii cá Eliadu, Cretulescu, Laurianu s. a. mai alesu sub auspiciile eminentei familii patriciane Gólescu. Dar' abia 'si incepu acea societate activitatea sa, candu eruditulu si venerabilele nostru Timotheu Cipariu esi pe campulu celei mai nobile lupte cu Organulu luminarei si in acela cu Principiale sale de limba si literatura. Acelu productu alu unui studiu de unu patariu de secolu a fostu mai alesu pentru nelogistii usiorei una adeverata voce de comanda: Stati, unde mergeti? Inainte de a lua la fuga pe campii Franciei si ai Italiei moderne, cercetati monumentele vechi acasa la noi, cá se aflati cumu ar vorbitu si scrisu strabunii, si numai dupa ce le veti cunósce pe acestea, aveti se mergeti pe urm'a lor pana la Column'a lui Traianu si póte pana la resturile de limba ale celoru 12 table.

Pre candu discussiunile philologice incepusera se ia proportiuni mai intinse intre barbatu cá Eliadu, Cipariu. Saulescu, Negritiu, Laurianu, Maiorescu s. a., venira catastrofele aniloru 1848-9, prin care mai toti barbatii nostrii devotati inainte de aceea mai multu numai literaturrei nationale, fusera aruncati dintr'o data cá prin o lovitura magica pe unu altu terenu cu totulul strainu de ceea ce numia latinii ocium et studium, adeca pe aiu politicei nationale atunci, candu patri'a si natiunea se aflau in pericolulu supremu, intre Scylla si Caribde, intre vietia si mórte. Caus'a inse era invederata, cá-ci fiacare 'si puse la momentu intrebarea: Unde avemu se cultivamu limb'a si literatur'a, déca nu vomu avea patria? Si pentru cine se le cultivamu, candu existentia natiunei era pusa intre baionete si iatagane? Mai antaiu se ne salvamu patri'a, cá se avemu unde lucra, si natiunea, cá se scimu pentru cine veghamu nopti intregi la lumin'a micei lampe de literatu. Asia deocamdata se sistara

*) Sam. Miculu, Georgie Sincanu, Petru Maioru, Radu D. Temepe, Georgie Lazaru, C. Loga Diaconoviciu.

de sinesi, prin ametitóri'a potere a evenimentelor politice si bellice oricare alte lucrari din timpuri pasciute.

Intr'aceea abia se linistira furtunile revolutionarie din Europ'a si abia literatorii nostri se simtira ceva scutiti de noue catastrofe, pre candu ei se si întórsera la primitiv'a lor vocatiune. In cátu pentru lexicographia, necesitatea ei incepú se se simtia mai virtosu in monarchi'a nóstra cá niciodata mai inainte in 150 de ani trecuti. Gubernulu centrale din Vien'a simtise marea necesitate de a se traduce tóte legile, patentele, decrete, ordinatiuni, publicatiuni in limbile aceloror popóra ale monarchiei, care manifestasera deplina viétia nationale si fusesera in stare de a 'si presenta productele literaturii lor din trecutu. Acelasiu gubernu adoptase marele principiu de a se deschide preste totu scóle nationali in limb'a fiacarei natiuni, prin urnare si cu carti elaborate in aceeasi limba. Totuodata gubernulu aflá cu cale a obliga de repetite-ori pe toti functionarii cati avea se administre in diverse ramuri ale vietiei publice, cá se invetie limb'a poporului cu care venia in contactu. Grija cea de antaia a ministeriului justitiei fu, cá se institue câte una comissiune insarcinata cu elaborarea terminologiei juridice, care inainte de

tóte fu considerata cu totu dreptulu cá unu operatu de importantia suprema. Indata apoi se organisara officia de translatóri, atátu in centru la ministefiu, cátu si in provincii pe langa guberniele provinciali. In acelasi timp ministru de comerciú puse a se traduce si in romanesce tarifa de vami cu miile de nomenclaturi straine, dintre care una parte considerabile nu se mai audise pana atunci in tierile de dincóce de Laita. Cu modulu acesta limb'a nóstra intrá si in tierile monarchiei locuite de romani in viétia si activitate publica, cumu nu mai fusese, decátu pucini ani in dilele lui Iosifu II., pre candu Buletinulu legiloru esia in Transilvani'a totu in trei limbi, cá si in dilele nóstre pana la a. 1866. Idei si institutiuni cu totulu noue, complicarea mecanismului administrativu, inmultirea necesitatiloru in viétia sociale, progresele instructiunei publice in scóle primarie si gimnasiali, prefaceri radicali in industria si comerciú, tóte acestea era de natura cá se dea si limbei nostre o expresiune, la care ne lipsise timpulu de a ne prepara mai in liniste. Ori-ce poesia a vietiei disparuse, numai pros'a ei se acaparase de tóte spiritele.

(Urmédia.)

Observatoriulu

ese de done ori in septemana, mercuria si sambata.

Pretiulu pentru Sibiiu pe 1 anu intregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr. dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; trimisu cu post'a in laintrulu monarchiei pe 1 anu intregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl.; in afara cu platire de porto duplu pe 1 anu 10 fl. séu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. séu 11 franci; numeri singuratici se dau câte 10 cr.

Ori-ce inserate, adeca publicatiuni, anuntiuri, reclame etc. se platescu pe serie séu linia, cu litere inerunte garmondu, la prim'a publicare câte 7 cr., la adou'a si a trei'a câte 6 cr. v. a. si preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu.

Prenumeratiunile se potu face in modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei statului, adresate de a dreptulu

la Redactiunea Diarului **Observatoriulu** in **Sibiiu**.

Localulu Redactiunei si administratiunea acestui diariu se afla: in **Sibiiu**, strad'a Orezului (Reispermasse) Nr. 7 in curte. Órele de conversatiuni si prenumeratiune sunt dela 11 pana la 1 si dela 4 pan' la 5.

„Transilvania“

banca generala de asiguratiune mutuala in Sibiiu

(Strad'a Cisanadiei Nr. 5, cas'a propria).

se recomanda pentru asigurari

in contra focului si pe viétia omului
pe langa conditiunile cele mai favorabile.

Dela fundarea institutului s'au platitu dejá

desdaunari dupa daune cauate prin focu: summe asigurate pe viétia omului:

1869	fl. 1215 „ 40 cr.	fl. — „ — cr.
1870	„ 3594 „ 69 „	„ 5400 „ — „
1871	„ 12125 „ 60 „	„ 12512 „ 60 „
1872	„ 24178 „ 67 „	„ 17538 „ 49 „
1873	„ 24620 „ 76 „	„ 31239 „ 26 „
1874	„ 41970 „ 42 „	„ 24107 „ 10 „
1875	„ 69019 „ 80 „	„ 24796 „ 34 „
1876	„ 35420 „ 25 „	„ 23982 „ 10 „
1877	„ 30918 „ 18 „	„ 24935 „ 87 „

fl. 243063 „ 77 cr. fl. 164511 „ 76 cr.

fl. 407575 „ 53 cr.

Capitalu assigurat pe viétia omului cu finea

lui Decembre 1877 fl. 1,890000 „ — cr.

Reserva de premii cu finea anului 1877 „ 103950 „ 81 „

cari sunt elocati in

a) Chartii de statu (Prioritati, Oblig. rurale) „ 53982 „ — „

b) Imprumuturi pe politie „ 18925 „ — „

c) Cass'a propria „ 35000 „ — „

fl. 107907 „ — cr.

„ALBINA“

Institutu de creditu si de economii in Sibiiu

(Strad'a Baier Nr. 1 in casa propria.)

Fondatu in anulu 1871

cu unu capitalu de actiuni de 300,000 fiorini platitu intregu.

I. Accórda imprumuturi ipotecari cu terminulu celu mai lungu de 10 ani, sub conditiunea responderii in rate si in anuitati.

II. Escomptéza schimburi (cambie) cu celu puçinu 3 subscieri si cu terminu de celu multu 6 luni. Prolongatiunile suntu admise pre-lânga responderia de a 5-a parte din capitalu, dându-se despre restu schimbu nou cu subscierile de mai inainte.

III. Accórda credite ficse coperite prin sigurantia ipotecaria, pre-lânga folosirea lor cu schimburi de 6 luni séu cu obligatiuni compuse la notariu publicu. Creditulu se deschide pe timpu nedeterminatu si se póte folosi cu inlesnire, intregu séu in parte, ori-candu respectivulu are trebuintia.

IV. Imprumuta pe obiecte de valóre (harthie, moneta etc. depuse cá amanetu).

V. Cumpera si vinde imobili (case, mosie etc.)

VI. Primesce depuneri de capitale spre fructificare cu 6, 6½ si 7%. La finea fia-carui semestru interesele neridicate se capitaliséza, adica s'adaugu la capitalu pentru fructificare mai departe.

Regulamente speciali pentru toti ramii de operatiune se afla gratis la cass'a institutului si pe-la agentii nostri din districte. Acelesi se tramitu la cerere si prin posta ori-unde.

Sibiiu, 4. Ianuariu 1878 st. n.

Directiunea institutului.

Libraria S. Filtsch proprietariu Iulius Spreer

in Sibiiu, Piatia mica Nr. 26.

Depositu de carti in limb'a romana si germana, carti de scóla pentru tóte institutele de invetiamentu din patrie. Espositie permanente de instrumente de invetiamente pentru tóte scólele populari. Tiparituri pentru officiele comunali si totu felulu de recuiste de scrisu si desemnu.

Depositu de musicalie alese.

Cataloge se impartiescu pre lunga tramiterea de 15 cr. in marce postali franco.

Recomandam atentiunei lectoriloru mai alesu urmatóriele opuri:

Alecsandri V. Opere complete,	15.—
Partea întâia: Teatru 4 vol. 12 fl., frum. leg. in 3 vol.	9.—
„ a doua: Poesii 2 vol. 6.50, frumos legat	6.50
„ a treia: Prosa 1 vol. 4.80, frumos legat	7.20
Aricescu C. D. Istoria revolutiunii rom. de la 1821 2 vol.	3.80
Baritiu G. Dictionariu ungur-roman. 3.20, legat	1.40
Biblioteca micá ilustratá pentru copii, compusa din:	
Copii in padure; Cotoiul incálgat; Fetiçia cu boneta roşie; Istoria lui Iosif; Jupân Rânicá vulpoiul; Piticulu; Principessa fermecatá; Robinson Crusoe; Tigru pácálit; Un Prinçu in lumea cánilor. Preçu fie-carei broşuri este	1.40
Bidermann H. J. Die Romanen und ihre Verbreitung in Oesterreich 1877	3.60
Cantemiru Dem. Operele, I. Istoria Imperiului Ottomanu, crescerea si caderea lui cu note fórte instructive	5.80
— II. Descrierea Moldaviei	2.80
Cernatescu, Compendiu de Istoria gen. a 3-a edit.	4.50
Diefenbach, Die Volksstämme der europ. Türkei 1877	1.60
Hasdeu B. P. Istoria critica a romanilor, Pamentulu terrei-romanesce vol. I: Intinderea teritoriala — Nomenclatura — Actiunea naturei. Editiunea II.	10.—
Hellwald Fr. v., Die Erde und ihre Völker. Ein geograph. Hausbuch. 2 starke Bde., eleg. gebd.	22.—
— Culturgeschichte in ihrer natürl. Entwicklung 2. Aufl. 2 Bde. eleg. gebd.	16.67
Henke K. Rumänien. Land und Volk. Mit 1 Karte und 1 Schrifttafel, 1877	3.34
Hinşescu, Cea mai nouă Carte de bucate a bucătăriei române, franceze, germâne si magiare, legat	3.—
Jung, Römer und Romanen, 1877	2.80
Maiorescu T. Critice	3.—
Negruzzi Const. Serierile 3 vol. 8.80 frumos legat	12.80
Odobescu A. J. Istoria archeologiei I. Anticitatea renascerea	8.80
Sheakespeare's Sämtliche Werke. Illustriert von J. Gilbert. 4 Bde. 1877, eleg. gebd.	26.80
Smets M. Geschichte der österr.-ung. Monarchie 1877 2 Bände	7.20
Steriad, Buna Menageră. Carte de bucate practica. Editiunea II-e 3.20 frumos legat	4.50
Teodorescu G. D. Incercari critice asupra unor Creditie, datine si moravuri ale poporului romanu	1.50

Fóia pentru toţi — cu ilustraţiuni.

Redactor I. Al. Lăpădat.

Editor Visarion Roman.

Apare in Sibiiu (Transilvania) in numeri de 1½ cóla pe săptămână si in volumuri de 6 cóle la câte 4 săptămâni. Pe an 75 cóle in 52 numeri séu 13 volumuri. Tipar bun, hârtie fină, ilustraţiuni frumóse.

Aduce articóli de sciință, ofere lectură delectátóre, pledézá pentru adevér, pentru bine si pentru frumos.

Preçu abonamentului:

	pentru Austro-Ungaria	pentru România.
Pe an	8 fl. — cr.	20 lei — bani.
Pe 6 luni	4 „ 40 „	11 „ — „
Pe 3 luni	2 „ 40 „	6 „ — „
Un volum	— „ 70 „	1 „ 76 „
Un număr	— „ 20 „	— „ 45 „

Abonamentele se fac la editorulu V. Roman in Sibiiu, la tóte librăriele si la officiele postale.

W. KRAFFT

proprietariulu firme protocolate:

„Tipografi'a S. Filtschi in Sabiiu“

si-recomanda prin acést'a tipografi'a, institutulu de rastratu, compectoria si fabricarea de caiete de scrisu si sculetie de harthia.

Acelasi renoise de curundu tipografi'a seminariála din Blasiu, impreunandu cu dens'a o libraria si compactor'a.

Catalogu de carti si tarifa de pretiuri la dorintia se voru tramite gratis si franco.

P. T. editori de arti romane suntu rogati a ne dá opurile Dunnialoru in comissiune, cáci prin anuniarea acelor'a in catalogulu meu de siguru voru vé o cautare mai mare.

Diariarele „Albina Carpatilor“ si „Observatoriulu“, precun s Calindariulu „Amiculu Poporului“ se imprinu in tipografi'a mea.

In editiunea mea au esitu:

Chart'a Europei, tralus'a de I. M. Moldovanu, 4 foi mari, trasu pe pandia costa 5 fl. 50 cr.

Semigloburile sea Cart'a globului pamentescu, 4 foi mari, trasu pe pandia costa 4 fl. 50 cr.

Aceste doue Chart'e de parete nu suntu oprite prin inalu ministeriu reg. ung.

Adres'a: W. Krafft in Sabiiu.

Strad'a Orezului 10, cas'a propria.

Amiculu Poporului

Calindariu pe 1878, anulu XVIII. de Visarionu Romanu.

Cu materialu avutu si ilustratiuni numeróse, a esitu din tipariu si se póte trage de a dreptulu dela editoru, acumu si prin librarii si officiele postale cu pretiulu de bolta 50 cr.

La esemplare mai multe se accórda rabatu mare.